

predstavuje výstavu

KAM...KAM...KAMENŤ

*Kamennými cestami za rôznymi podobami a premenami
kameňa*

(Piata z cyklu výstav o materiáloch)

(Obrázok práce študentov ŠÚV (Škola úžitkového výtvarníctva) v Bratislave, ktorá bola inšpiráciou k výstave.)

Námet, spolupráca na scenári a dramaturgia: Eva Čárska

Scenár: Nad'a Kančevová

Výtvarno - priestorové riešenie: Zuzana Hlavinová

Odborná spolupráca: Peter Roller

Hudobná spolupráca: Marek Piaček

Fotografie: Mária Baloghová

Realizácia: oddelenie realizácie pod vedením Valérie Marákyovej a DESTIN a. s.

Za spoluprácu ďakujeme študentom oddelenia kameňosochárstva (vedúci Vojtech Pohanka) zo ŠÚV Jozefa Vydru v Bratislave.

K výstave sme pripravili tvorivé dielne KAMENE, KAMIENKY (autorky Katarína Jamaríková a Eva Čárska).

*Pár slov na úvod
alebo
VYZNANIE KAMEŇU*

Kameň je** zdanlivo neživý, chladný materiál, a predsa sa z neho dajú vytvoriť diela plné života. Ba dokonca môžeme hovoriť i o vlastnom živote kameňa. Od jeho vzniku v hĺbinách Zeme, cez jeho ťažbu a opracovanie človekom až po starnutie kameňa a nutnosť starať sa oň. To všetko je mimoriadne široký a pestrý záber zasahujúci do mnohých oblastí **od geológie, až po dejiny výtvarného umenia**. Kameň je synonymom tvrdosti a chladu a predsa môže byť niekedy aj mäkký a teplý. Jednoducho je nám blízky. Kde sa berie náš vzťah k nemu? Je svedkom našej minulosti – od neolitických stavieb, cez pyramídy, stĺporadia, akvadukty, katedrály, mestá vytesané v kameni (Petra), či sfingy a sochy Moai až k dnešným stavbám a sochám. Keď zoberieme do ruky malý kamienok, vidíme jeho žilky a (s troškou fantázie) môžeme cítiť aj jeho pomalé vibrovanie, ktoré vyvracia zažitú predstavu o neživej prírode. **Skrátka kameň je zázrak, ktorý stále objavujeme a prežívame.

ZÁMER VÝSTAVY

*Zámerom výstavy je predstaviť **kameň** v širšom kontexte ľudského života a prírody, jeho histórie i súčasnosti. Pochopiteľne, šírka témy neumožňuje podať vyčerpávajúci pohľad na danú problematiku. (Čo napokon nebolo ani našim cieľom). Jednotlivé inštalácie, sú preto koncipované tak, aby zábavnou, nenásilnou formou priblížili aspoň to najzákladnejšie. Okrem zážitku a poučenia, chce teda výstava deťom poskytnúť najmä možnosť tvorivej zábavy a premýšľania . Chce byť pripomienkou, inšpiráciou a možno aj objavom niečoho dosiaľ netušeného.*

Pole menhirov (Carnac, Francúzsko)

POĎTE S NAMI KAMENNÝM CHODNÍČKOM...

OBJAVOVAŤ RÔZNE PODOBY Y PREMENY KAMEŇA!

◦ **KAMENNÝ CHODNÍK** je symbolom (často tvrdej a strastiplnej) cesty za poznaním. Tento krát o kameni. ..

Motív kamenného chodníka je akýmsi mottom výstavy: opakuje sa v rôznych podobách vo všetkých častiach výstavy – postupne sa (aj pomocou fantázie) premení napr. na stuhnutú lávu, špirálu – skamenelinu, na čínsky múr (po ktorom sa dá tiež chodiť) alebo na chodník ku katedrále.

◦ **KAMENE V PRÍRODE** (prvá a druhá miestnosť) - je kapitola, ktorá rieši otázky spojené so vznikom a rôznymi vlastnosťami kameňa. Tu si „ prežijeme “ vnútro sopky, ktorá chrlí kamene a lávu.

Rovnako sa dozvieme, čo všetko je kameň – od skaly, kameňov z neba (meteoritov) až po štrk a piesok. Urobíme si kamenné more a cez stupnicu tvrdosti sa zoznámime s rôznymi kameňmi (mastenec ako krieda, soľ, diamant).

◦ Druhá kapitola (tretia miestnosť) má dve podkapitoly:

SKAMENELINY

KAMENE PRADÁVNÝCH ČIAS ,

ktoré predstavia kameň v prvom kontakte s človekom - jeho využitie pravekými civilizáciami. Tento celok je viazaný najmä na históriu a archeológiu. Predstavujeme tu kameň, ktorý sa v dejinách ľudstva stal zbraňou, nástrojom i materiálom na opracovanie.

◦ V tretej kapitole (štvrtá miestnosť) **KAMEŇ V UMENÍ - UMENIE V KAMENI**

predstavujeme kameň ako stavebný a konštrukčný materiál a jeho použitie v umeleckej tvorbe. Jednotlivé inštalácie sa skladajú z reprodukcí rôznych kamenných výtvarných objektov (od staroveku až po súčasnosť) a interaktivity, ktorá v asociačnej rovine daný objekt približuje.

V tejto kapitole sme riešili množstvo materiálu hravou edukačnou pomôckou - architektonickým pexesom. Skúste si ho zahrať!

◦ **SOCHÁRSKY ATELIÉR** je štvrtá kapitola (piata miestnosť) a prakticky

priamo nadväzuje na predchádzajúci okruh a zoznamuje deti s fenoménom kameňa ako inšpiračným zdrojom. Rozpracované sochy študentov Školy úžitkového výtvarníctva J. Vydru v Bratislave sú k nej skvelým dokumentačným materiálom.

Rovnako tu predstavujeme najznámejšie sochárske diela cez hravé pexeso.

Prezentujeme tu aj prácu sochára a pedagóga Petra Rollera: *Peter Roller má rád kameň... kamene aj kamienky. Chodievala ich hľadať do prírody, umýva ich a zanecháva na nich malé kreslené posolstvá, znaky. Potom ich vracia späť len tak do krajiny alebo na miesta, ktoré sú významné svojou krásou a dejinami. Jeden z týchto kameňov bol napríklad uložený v skalnom meste Petra. Bude tak ako aj ostatné kamene zameraný satelitom a zahrnutý do internetovej siete hľadačov pokladov. Takto budú môcť tieto kamene – posolstvá hľadať ľudí na celom svete. Ak ich nájdú, môžu si ich ponechať, alebo vrátiť do prírody. Môžete to skúsiť aj vy, stačí kliknúť na www.peterroller.sk.*

Peter Roller „Hľadanie kamienkov“

◦ Posledná piata kapitola (šiesta miestnosť) má názov **KAMEŇOHRY**. Tu ponúkame možnosť tvorivej hry s kameňom. Dozviete sa ako sa povie slovo kameň v rôznych rečiach, zahráte sa na sochy, dozviete sa ako to bolo s babylonskou vežou. Môžete si pozrieť video (zostrih dokumentu o práci v kameňolome a animovaný film o soche autora Ivana Popoviča), urobiť si mozaiku, prelistovať si knihy o nerastoch a mineráloch i prečítať rozprávku o Kamienočkovi a Kamienočke.

Ale hlavne... hlavne porozmýšľať o všetkom, čo sme videli a zažili.

◦ TEXTY O KAMEŇOCH

Tvrдый ako kameň (skala)
Studený ako kameň
Má srdce z kameňa
Narazila kosa na kameň
Kto do teba kameňom, ty doňho chlebom
Neostane kameň na kameni
Kameň mudrcov
Doba kamenná
Čo by kameňom dohodil
Doplňte...

◦ KAMENNÝ SLOVNÍK

Kameň – slovensky, Kámen – česky, Stone – anglicky, Hadžar – arabsky
Š' tchou – čínsky, Sten – dánsky, Kivi – fínsky, La pierre – francúzsky,
Eben – hebrejsky, Batu – indonézsky, Cloch – írsky, Pietra – taliansky,
Seki – japonsky, Gierke – laponsky, Lapis – latinsky, Akmens – lotyšsky
Čuluu – mongolsky, Stein – nemecky, Pedra – portugalsky, Bar – rómsky
Ašman – sanskrť, Na – sumersky, Jiwe – svahilsky, Kaya – turecky
Dá – vietnamsky

PEXESO - architektúra

CARNAC, alej menhirov, Morbihan, Francúzsko, 3. tisícročie p. n. l.

Giza, tri slávne pyramídy, Egypt, 3. tisícročie p. n. l.

Levia brána, Mykény, 1450 p. n. l.

Partenón, klasická architektúra, Grécko, okolo roku 447 p. n. l.

Titov víťazný oblúk, Rím, 114 n. l.

Pont di Gard, akvadukt, 1. storočie p. n. l.

Rannorománska rotunda, Skalica, Slovensko, 11. storočie

Katedrála Notre-Dame, gotika, Remeš, Francúzsko, 1254 n. l.

Dóm Santa Maria del Fiore, Florencia, renesancia, 1421 n. l.

Fontána di Trévy, baroko, 1751 n. l.

Mesačná pyramída, Teotihuacán, Mexiko, 600 n. l.

Macchu Picchu, mesto v Andách, Peru, 15. storočie

Lavica v parku, Antonio Gaudí, secesia, Barcelona, Španielsko, 1914

Komíny, Antonio Gaudí, Barcelona, secesia, Španielsko, 1910

Opera v Sydney, Austrália, tzv. organická architektúra, 1972

Marina City, Chicago, USA, mrakodrap s viditeľnou konštrukciou, 1965

SOCHÁRSKE PEXESO

Sfinga v Gize , vápenec, okrskok Chufevovej pyramídy, Egypt, 2800 p. n. l.

Hlava kráľovnej Nefertiti , sochársky portrét z ružového kremenca, Egypt,
2. st. p. n. l.

Aztécka maska, magická maska vykladaná úlomkami lastúr, tyrkysov a obsidiánu,
Mexiko, 14. st.

Venuša s rohom, skalný reliéf, vápenec, Bordeaux, Francúzsko, paleolit

Reliéf so znázornením klaňania sa troch kráľov, mramor, Cividale di Friuli,
Taliansko okolo roku 745 n. l.

Sochy - stĺpy v hlavnom vchode kráľovského portálu katedrály Notre-Dame ,
vápenec, Chartres, Francúzsko, 1145

August Rodin: Danaidy, mramor, okolo roku 1890

Henry Moore: Odpočívajúca postava, vápenec, okolo roku 1890

Michelangelo Buonarrotti: Mojžiš z náhrobku cisára Júlia II., mramor, Rím,
Taliansko, 15. st.

Chlapec vyťahujúci si trň z päty, neznámy autor, mramor, Grécko, 3 st. p. n. l

Helenistická sochárska škola (Agesandros, Polydoros, Athenodoros: Laokoon ,
mramor, Grécko, 1. st. p. n. l.

Rudolf Uher: Vlnenie, travertín, Slovensko, 1965

Peter Roller: Posolstvo, pieskovec, Slovensko, 1982

Oto Bachorík: Topole, pieskovec, Slovensko, 1997

Jozef Kostka: Hlava, vápenec, Slovensko, 1948

Etiene Hajdu: Zelený mramor, mramor, Paríž, Francúzsko, 1960

Moschoforos: Rhombos prinášajúci obetné teliatko, mramor, Grécko, 550 p. n. l.

Niké Samotrácka, neznámy autor, mramor, Grécko, 1. st. p. n. l.